



שירת הים

הרב ישראל וונדי
ראש כולל, ממפיס

פרשת השבוע, בשלח, מוכרת מאוד בזכות שירת הים הכתובה בפרשה. לאחר קריעת ים סוף, משה ובני ישראל אמרו שירה "אז ישיר".

המדרש (מדרש רבא בשלח, פרשה כג' סימן ד') כותב שאמירת השירה אינה דבר של מה בכך; זו היתה הפעם הראשונה בהסטוריה שמישהו אומר שירה!
"**אז ישיר משה'... מיום שברא הקב"ה את העולם ועד שעמדו ישראל על הים לא מצינו אדם שאמר שירה להקב"ה אלא ישראל. ברא אדם הראשון ולא אמר שירה. הציל את אברהם מכבשן האש ומן המלכים ולא אמר שירה, וכן יעקב מן המלאך ומן עשיו ומן אנשי שכם ולא אמר שירה. כיון שבאו ישראל לים ונקרע להם מיד אמרו שירה לפני הקב"ה שנאמר: "אז ישיר משה ובני ישראל". הוי "פיה פתחה בחכמה". אמר הקב"ה לאלו הייתי מצפה..."**
מדרש זה מעלה מספר תהיות: אם לאבות היו כל כך הרבה ניסים, מדוע הם לא אמרו שירה? מה מיוחד כל כך בשירה שהקב"ה ציפה לה?

לשירות בתנ"ך אין טעמים המיוחדים רק להם או חרוזים שמאפיינים שירה מודרנית יותר. לכן, השאלה המרכזית אולי היא מה זו בכלל שירה? מה מבחין בין פרשיות והופך פרשה אחת לפרשה רגילה ופרשה אחרת לשירה?
אם נשים לב, לכל הפרשיות יש שתי נקודות משותפות. האחת בצורת הכתיבה והשניה בכפילות הפסוקים. השירות בתנ"ך מאופיינות ברווחים בין חלקי הפסוק. הפסוקים בשירת 'אז ישיר' לא כתובים בצורה רציפה אלא עם רווחים במבנה המזכיר קיר לבנים. בתוכן הפסוקים יש כפילות, כאשר החלק השני מזכיר - אך לא זהה - לחלק הראשון. למשל, הפסוק 'זָה אֱ-לֵי! וְאֶנְהוּ, אֶלְקֵי אָבִי וְאֶרְמָמְנֵהוּ' מדבר על השבח לה'. החלק הראשון מתייחס לה' כפי שעם ישראל ראה אותו "זה א-לי" והחלק השני לרוממות ה' כפי שהועברה במסורת "אלוקי אבי".

הכפילות הפסוקים מכווניה אותנו להתבונן, להביט פנימה. להבין כל חלק בפני עצמו ואת המשמעות המסתתרת בחיבור של שני החלקים יחד. צורת הכתיבה גם היא רומזת לנו להקשיב למילים בין השורות. לא להסתפק בקריאת הפסוק כפי שהוא, אלא לקרוא גם את הרווח שבין המילים. שילוב המילים הגלויות עם המילים הנסתרות, הכפילויות עם המשמעויות החבויות בהן יוצרות את השירה. כשם שהשירה רומזת לנו להתבונן מעבר למילים הכתובות ולאחדן למארג, כך היא קוראת לנו להתבונן בחיים. קל להודות לה' על טוב נקודתי, על נס שקורה בזמן מסויים, אך האם אנו יכולים לראות כיצד הקושי הוביל לישועה? האם אנחנו יכולים לחבר את כל חלקי התהליך שהובילו לנס? שירה אינה אמירת תודה על הנס הגלוי, על הדברים הטובים. השירה משלבת את כל הנהגת ה' בעולם, את הטוב והרע, את הידוע ואת הנסתר, את התהליך והמטרה.

מן הסתם גם אדם הראשון וכל האבות הודו לה' על ההשגחה שלוותה אותם לאורך חייהם. כאנשים פרטיים, הם לא יכלו לראות כיצד האור שבקצה המנהרה מאיר את כל המנהרה החשוכה. רק לאחר שבני ישראל יצאו ממצרים ועברו את הים, רק אז הם יכלו לראות כיצד הכל היה בעצם חלק מהנס. או אז, הם אמרו שירה.

לתגובות: ywende@gmail.com

